

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-8\(15\)-123-134](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-8(15)-123-134)

Ірина Підлипняк

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8265-589X>*

ТЕХНОЛОГІЇ MIND-FITNESS ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статі проаналізовано теоретичні засади вивчення проблеми когнітивної сфери у дітей дошкільного віку в науковій психолого-педагогічній літературі. Розглянуто взаємозв'язок пізнавальних процесів як структуру когнітивної сфери дітей дошкільного віку, розкрито технології Mind-fitness як засобу розвитку когнітивної сфери у дітей дошкільного віку.

Визначено, що когнітивна сфера особистості включає в себе зв'язок таких пізнавальних процесів, як сприйняття, відчуття, увага, пам'ять, мислення та уява.

Відмічено, що когнітивний розвиток виступає як природний процес, що протікає під впливом різних соціокультурних і педагогічних детермінант, та як експериментальний процес, принциповим у якому є з'ясування ставлення засобів проектування когнітивного розвитку до його механізмів. У міру того як дитина дорослішає й розумові завдання стають складнішими, дуже важливо, щоб основні навички їх вирішення були присутні та функціонували належним чином, тому слід пам'ятати, що розвиток когнітивних здібностей є ключем до високих досягнень у навчанні.

Обґрунтовано, що розвиваючи когнітивні навички, ми допомагаємо мозку швидше та ефективніше обробити, зрозуміти та завершити процес опрацювання інформації. Кожна когнітивна навичка відображає різний підхід, який використовує мозок для ефективного тлумачення та використання інформації. І саме з метою допомогти дітям розвивати мислення та його гнучкість, уяву та фантазію, нестандартно та креативно підходити до вирішення завдань, аналізувати інформацію і в подальшому інтегрувати отримані знання ми використовуємо технології Mind-fitness.

Ключові слова: когнітивна сфера, дошкільний вік, технології Mind-fitness.

Iryna Pidlypniak

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the
Department of Psychology and Pedagogy of Child Development,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
Uman, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-8265-589X>*

MIND-FITNESS TECHNOLOGIES AS A MEANS OF DEVELOPING COGNITIVE SPHERE OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract. Theoretical foundations of the study of the problem of cognitive sphere in preschool children in scientific psychological and pedagogical literature were analyzed in the article. Interconnection of cognitive processes as a structure of cognitive sphere of preschool children was considered, and Mind-fitness technologies as a means of developing cognitive sphere of preschool children were revealed.

It was determined that the cognitive sphere of personality included the connection of such cognitive processes as perception, feeling, attention, memory, thinking and imagination.

It was noted that the cognitive development acted as a natural process occurring under the influence of various social-and-cultural and pedagogical determinants, and as an experimental process, fundamental in which was to find out the attitude of means of cognitive development projecting to its mechanisms. As the child grew older and mental tasks became more complex, it was very important that the basic skills of their solution were present and functioned properly, so it should be remembered that the development of cognitive abilities was the key to high learning achievements.

It was substantiated that we help the brain faster and more efficiently process, understand and complete the process of information processing by developing cognitive skills. Each cognitive skill reflects a different approach that uses a brain to effectively interpret and use information. And we use Mind-fitness technologies in order to help children develop thinking and its flexibility, imagination and fantasy, think non-standard and creatively to solve the problems, analyze information and integrate obtained knowledge in the future.

Keywords: cognitive sphere, preschool age, Mind-fitness technologies.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку наша країна зазнає значних перетворень у економічній, політичній, виробничій, культурно-освітній сферах життя. Економічні зміни в країні зумовлюють потребу виховувати інтелектуально розвинену особистість, здатну насамперед грамотно, аргументовано та переконливо доводити власну думку. Все це

неможливо без розвитку когнітивної сфери особистості, що включає психічні пізнавальні процеси, такі, як відчуття, сприйняття, пам'ять, увагу, уяву та мислення. Усі вони в результаті своєї взаємодії роблять можливим отримання, переробку, зберігання та відтворення як сенсорної інформації, яка отримується із навколишнього світу, так і результатів здатності до творчого переосмислення тих даних, що накопичуються в процесі індивідуального розвитку.

Рушійними силами розвитку психіки дошкільника є протиріччя, які виникають у зв'язку з розвитком ряду потреб дитини. Найважливіші з них: потреба в спілкуванні, з допомогою якої засвоюється соціальний досвід; потреба в зовнішніх враженнях, в результаті чого відбувається розвиток пізнавальних здібностей; потреба в рухах, яка призводить до оволодіння цілою системою різноманітних навичок та вмінь. Розвиток провідних соціальних потреб у дошкільному віці характеризується тим, що кожна з них набуває самостійного значення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження когнітивної сфери особистості здійснювалися в роботах Л. Виготського, О. Леонтьєва, Б. Велічковського, П. Гальперіна, В. Зінченко, М. Холодної та інші. Найвидатнішими зарубіжними вченими, що вивчали дану тему, були Ж. Піаже, Д. Раппопорт, Р. Гарднер, Ф. Хольцман, Дж. Келлі, У. Скотт, О. Харві, Х. Шродер, Ф. Бартлетт, С. Палмер [1].

Мета статті - проаналізувати особливості когнітивної сфери дитини дошкільного віку; охарактеризувати взаємозв'язок пізнавальних процесів як структуру когнітивної сфери дітей дошкільного віку, розкрити технології Mind-fitness як засобу розвитку когнітивної сфери у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Когнітивний розвиток – розвиток всіх видів розумових процесів, таких як сприйняття, мислення, пам'ять, уява та уваги. Теорія когнітивного розвитку була розроблена швейцарським філософом та психологом Жаном Піаже [6].

Генрі Глейтман визначає когнітивний розвиток як «розумовий ріст людини від дитинства до дорослості» [3]. У підручнику «Когнітивна психологія», що вишли за редакцією В. Дружиніна й Д. Ушакова, когнітивний розвиток визначається як зміна інтелектуальних здібностей і знань про світ у міру розвитку дитини. При цьому підкреслюється, що аналізує й описує шляхи цих змін когнітивна психологія. Р. Солсо. наголошує, що «з погляду розвитку, мислення дорослої людини – це складний результат його довгого росту, що починається із самого моменту народження» [6].

Когнітивна сфера особистості включає в себе зв'язок таких пізнавальних процесів, як сприйняття, відчуття, увага, пам'ять, мислення та уява. На основі взаємодії усіх цих процесів стає можливим отримання, переробка, зберігання та відтворення будь якої інформації отриманої за допомогою усіх органів чуттів, так здатність людини до творчого переосмислення отриманих даних, що

накопичуються в процесі розвитку людини. Пізнавальні процеси забезпечують адаптацію людини до змін у навколишньому світі, надають усю необхідну інформацію для життєдіяльності людини та роблять можливими її інтелектуальну та трудову діяльність. Усі вищі психічні функції мають за свою основу саме пізнавальні процеси, бо це перша ланка механізму адаптації людини до умов зовнішнього світу.

На сучасному етапі розвитку педагогічної та психологічної думки однією з найбільш актуальних проблем пов'язаних з адаптацією дитини до школи є розвиток когнітивної сфери дитини, який передбачає відповідний рівень внутрішньої організації мислення дитини, що забезпечує перехід до навчальної діяльності.

Успішність навчання в початковій школі визначається наявністю певного рівня когнітивної зрілості дошкільника: здатності дитини успішно здійснювати різноманітну інтелектуальну діяльність, уміло використовувати мову як інструмент мислення (уміти пояснювати, запитувати, відповідати, доводити тощо). Навчальна діяльність потребує певного запасу знань про навколишній світ, сформованості елементарних понять. Дитина повинна володіти розумовими операціями, вміти узагальнювати та диференціювати предмети і явища довкілля, вміти планувати свою діяльність, здійснювати самоконтроль.

Як зазначає В. Сластьонін, когнітивна сфера охоплює «вільний і варіативний вибір нових знань, нових цілей, цінностей та особистісних смислів». До когнітивної сфери відносять усі психічні процеси, що виконують функцію раціонального пізнання (від лат. *cognitio* – знання, пізнання, вивчення, усвідомлення). М. Гамезо та І. Домашенко виділяють такі складники когнітивної сфери: мислення, сприйняття, увага, пам'ять, уява, а також чуттєву (подразники, що діють на органи чуття) і логічну сферу (базується на чуттєвому пізнанні і втілюється у конкретні образи і поняття, що поєднуються істотними зв'язками) пізнання [5].

У вузькому розумінні «когнітивна сфера» розглядається в концепції когнітивного розвитку Ж. Піаже як деякий інтелектуальний простір особистості, що містить різні форми індивідуальних когнітивних адаптацій. В. Шадриков наголошує, що когнітивні здібності становлять ієрархічно організований системний стрижень особистості: когнітивні здібності взаємопов'язані й утворюють динамічну, багатокомпонентну структуру.

Пізнавальна, тобто когнітивна, сфера особистості виконує роль внутрішнього організатора досвіду. У цій сфері відбувається диференціація інформації, її класифікація, аналіз і синтез. Центральним актом когнітивного (пізнавального) процесу (переробки інформації та психічної регуляції) є ухвалення рішення, вирішення оригінальних завдань, у тому числі й тих, що стосуються гуманістичного вирішення проблемних ситуацій.

Когнітивний розвиток часто аналізується як розвиток окремих пізнавальних процесів, серед яких провідним є мислення. Об'єктом когнітивного розвитку можуть бути також пізнавальні здатності. Когнітивні здатності – це такі властивості людини, які є умовою успішного здійснення окремих етапів когнітивного процесу як процесу опанування знаннями [6].

Збагачення когнітивної сфери дитини дошкільного віку спирається на гру та активне пізнавальне спілкування з дорослим. У дошкільнят під впливом навчання та виховання відбувається інтенсивний розвиток всіх пізнавальних процесів, в тому числі відчуттів та сприймання.

З віком у дітей знижуються пороги відчуттів, підвищується гострота зору і диференціація кольорів, розвивається фонематичний та звуковисотний слух, значно зростає точність оцінок ваги предметів. В дошкільному віці продовжується засвоєння сенсорних еталонів, найбільш доступними з яких є геометричні форми (квадрат, трикутник, коло) та кольори спектра. Сенсорні еталони успішно формуються в діяльності дитини.

З розширенням досвіду пізнання дитина оволодіває перцептивними діями, стає спроможною до обстеження предметів і виявлення в них найбільш характерних властивостей. Процес сприймання в кінці дошкільного періоду, за думкою Л. О. Венгер, досягає інтеріоризації. Однак, дитячому сприйманню притаманні помилки у оцінці просторових властивостей предметів, сприйманні часу та зображень предметів [1].

Активно функціонують всі процеси пам'яті дитини. Запам'ятовування відбувається найкраще, якщо спирається на інтерес та осмислення дитини. В молодшого дошкільника помітну роль у розвитку пам'яті відіграє впізнавання, але з віком активізується відтворення. В старшому дошкільному віці з'являються достатньо повні уявлення пам'яті, що набувають системного, осмисленого і керованого характеру. Продовжується інтенсивний розвиток образної пам'яті. На основі гри та навчання до кінця дошкільного періоду дитина засвоює початкові форми керівництва власною мнемічною діяльністю, тобто у дошкільника з'являється довільна пам'ять, розвиток якої починається з появи довільного відтворення [2].

Впродовж дошкільного віку відбуваються суттєві зміни мислення дитини. Так, мислення розвивається від наочно-дійового до образно-мовного. Якщо переддошкільник мислить, виконуючи предметні дії, то мисленою одиницею дошкільника вже виступає образ, а згодом і слово. Відтак, розвиток мислення дитини тісно пов'язаний з мовою. Дошкільники за допомогою мовлення починають подумки оперувати об'єктами, що супроводжується розширенням діапазону розумових операцій - аналізу, синтезу, порівняння, простого узагальнення. Відповідно, збагачується обсяг форм мислення – в цьому віці це використання міркувань, суджень, простих, але логічних умовисновків.

За думкою Ж.Піаже, мислення, як і сприймання дитини цього віку, має егоцентричний характер, тобто малюк не може прийняти умови задачі, які суперечать його досвіду, поставити себе на позицію іншого [4].

Уяві дітей цього віку притаманні такі риси, як конкретність і наочність образів, їх надзвичайна яскравість й емоційність. Дитина під впливом прослухування казок схильна надавати стихійним явищам природи, речам, тваринам людських ознак, що відображається у фантазуваннях малюка. Характерною для дошкільника є зростаюча довільність уяви. В ході розвитку вона перетворюється у відносно самостійну психічну діяльність. Попри всю важливість уяви для психічного розвитку дитини, у дошкільному віці цей пізнавальний процес може набути негативних форм - переживання страхів та виявів брехливості [2].

Помітні прогресивні зміни спостерігаються і в розвитку уваги. Впродовж дошкільного віку зростає зосередженість, стійкість та обсяг уваги, поступово починає формуватись довільна увага, хоча переважає мимовільна.

Таким чином, когнітивний розвиток досліджується в різноманітних його проявах і сутнісних характеристиках. Для нас важливо підкреслити, що когнітивний розвиток виступає як природний процес, що протікає під впливом різних соціокультурних і педагогічних детермінант, та як експериментальний процес, принциповим у якому є з'ясування ставлення засобів проектування когнітивного розвитку до його механізмів. У міру того як дитина дорослішає й розумові завдання стають складнішими, дуже важливо, щоб основні навички їх вирішення були присутні та функціонували належним чином, тому слід пам'ятати, що розвиток когнітивних здібностей є ключем до високих досягнень у навчанні.

Ознайомимося з показниками когнітивного розвитку: здатність сприймати різноманітні властивості, ознаки предметів; здорова пам'ять на образній основі; здатність узагальнювати уявлення про предмет, явище; розвиток розумових операцій: аналогії, порівняння, синтезу; евристичність мислення; здатність до узагальнення одиничних понять за допомогою знайомих або самостійно підібраних термінів; розвиток розумових операцій: класифікації, аналізу; критичність мислення; розвиток зв'язного мовлення; слухова пам'ять на мовленнєвій основі; зорова пам'ять; здатність зосереджуватися на завданні; здатність перераховувати різні властивості предметів, виділяти серед них суттєві.

Зараз є потреба в людях інтелектуально сміливих, самостійних, таких, які вміють творчо мислити та приймати нестандартні рішення. Тож спілкування з дитиною необхідно будувати так, щоб вона не тільки опановувала певну суму знань, але і вміла новаторсько мислити, фантазувати, винаходити.

Розвиваючи когнітивні навички, ми допомагаємо мозку швидше та ефективніше обробити, зрозуміти та завершити процес опрацювання інформації. Кожна когнітивна навичка відображає різний підхід, який

використовує мозок для ефективного тлумачення та використання інформації. І саме з метою допомогти дітям розвивати мислення та його гнучкість, уяву та фантазію, нестандартно та креативно підходити до вирішення завдань, аналізувати інформацію і в подальшому інтегрувати отримані знання ми використовуємо технології майнд-фітнесу.

Mind-fitness – це система розвитку індивідуальних когнітивних (пізнавальних) навичок за допомогою спеціальних програм і пристроїв з урахуванням особливостей психотипу і завдань, хто навчається.

Майнд (англ. «Mind») – розум, фітнес (англ. Fitness) – підтримувати форму, тренуватися.

Для початку Mind-fitness тренер (педагог) повинен визначити психотип дитини, оцінити сильні і слабкі сторони її мозку і вже відповідно до цього вибудувати програму занять. В ідеалі педагог визначає індивідуальну програму для кожної дитини індивідуально, адже у кожного можуть бути різні показники з діагностики пізнавальних процесів [2].

До технологій з Mind-fitness належать:

Швидкочитання

Кінезіологія або нейрогімнастика

Ейдетика

Мнемотехніка та ін..

Бажаючим освоїти навик швидкісного читання допомагають вправи на основі таблиці Шульте [4]. Автор книги «Keep your brain alive» американський нейробіолог Лоренс Кац рекомендував своїм пацієнтам малювати геометричні фігури або писати букви одночасно двома руками. Подібні дії активізують обидві півкулі мозку і сприяють розвитку багатозадачності [5].

Частина завдань може бути пов'язана з координацією рухів і спрямована на стимуляцію роботи мозочка. Крім рухової системи цю ділянку мозку відповідає за психічні відхилення і здатність адаптуватися в новій ситуації.

Технології з Mind-fitness розвивають міжпівкульні зв'язки, синхронізують роботу півкуль, покращують розумову діяльність, сприяють поліпшенню пам'яті та уваги, полегшують процес читання і письма.

Вчені з'ясували, що якщо у процесі навчання дитина активно рухається і задіє органи чуття, то вона швидше і краще засвоює навчальний матеріал. Щоб навчитись кидати м'яч або кататись на велосипеді, не потрібно читати порядок дій. Варто тілу засвоїти ті чи інші навички, і ми ніколи вже їх не втратимо. Цей інтелект тіла можна використовувати у процесі розвитку інтелектуальних навичок дітей. Адже дітям набагато легше буде зрозуміти, що таке 5, якщо вони будуть не просто дивитись на картинку з п'ятьма курчатами, а зроблять п'ять стрибків у будь-якому напрямку. Зображуючи, наприклад, букву „А” за допомогою пальців у ході гри діти швидше запам'ятовують, ніж просто заучують по книжці. Активно використовуючи своє тіло у процесі навчання,

розвивається в першу чергу координація рухів, когнітивні та кінестетичні навички. Заняття у формі розваг піднімають настрій, вселяють відчуття радості, що розкриває розум та серце дітей.

Нейрогімнастика – це комплекс тілесно-орієнтованих вправ, які дозволяють через тіло м'яко впливати на мозкові структури. Гімнастика мозку дозволяє виявити приховані здібності людини і розширити межі можливостей діяльності її мозку.

За допомогою спеціально підібраних вправ організм координує роботу правої і лівої півкулі і розвиває взаємодію тіла та інтелекту.

Ці вправи покращують розумову діяльність, сприяють запам'ятовуванню, підвищують стійкість уваги, допомагають відновленню мовленнєвих функцій.

Цікавий факт: якщо кожного дня не давати мозку необхідне навантаження, то він просто розучиться думати. Так само, як і м'язи тіла висихають без тренування, розум старіє, не хоче виконувати звичні розумові завдання.

Гімнастика мозку складається з простих і приємних вправ. Цей комплекс рекомендується використовувати під час навчання дітей, щоб підвищити навик цілісного розвитку мозку. Вправи полегшують всі види навчання і особливо ефективні для оптимізації інтелектуальних процесів і підвищення розумової працездатності. Вправи покращують розумову діяльність, синхронізують роботу півкуль, сприяють запам'ятовуванню, підвищують стійкість уваги, допомагають відновленню мовленнєвих функцій, полегшують процеси читання і письма.

Наукові дослідження, що проводяться в психології і нейрофізіології виявили, що певні фізичні рухи впливають на розвиток інтелекту людини.

На підставі отриманих висновків виникла нова система – Освітня кінезіологія, спрямована на вивчення зв'язків розум-тіло, і оптимізацію діяльності мозку через фізичні рухи.

На теоретичній базі освітньої кінезіології американськими психологами Полом і Гейлом Деннісон була розроблена програма Нейрогімнастики - "Гімнастика мозку". Це методика активації природних механізмів роботи мозку за допомогою фізичних вправ, поєднання руху і думки.

За допомогою спеціально підібраних вправ організм координує роботу правої і лівої півкулі і розвиває взаємодію тіла і інтелекту.

Кожна з вправ нейрогімнастики, сприяє збудженню певної ділянки мозку і вмикає механізм об'єднання думки і рухи. В результаті цього новий навчальний матеріал сприймається більш цілісно і природно, як би розумом і тілом, і тому краще запам'ятовується. Крім цього вправи для мозку також сприяють розвитку координації рухів і психофізичних функцій.

Під впливом кінезіологічних тренувань в організмі відбуваються позитивні структурні зміни. Сила, рівновагу, рухливість, пластичність нервових

процесів здійснюється на більш високому рівні. Удосконалюється регулююча і координуюча роль нервової системи. Гімнастика мозку дозволяє виявити приховані здібності людини і розширити межі можливостей діяльності її мозку. Нейрогімнастика - це універсальна система вправ, вона ефективна і для дітей і для дорослих в будь-якому віці. Але особливо актуальне застосування кінезіологічних вправ у дітей з проблемами в розвитку.

Освітня кінезіологія рекомендується для кожного, хто бажає поліпшити якість і зміст свого життя і отримати задоволення від рухів.

Цілі кінезіологічних занять:

- Розвиток міжпівкульної спеціалізації.
- Розвиток міжпівкульної взаємодії.
- Розвиток комісур (міжпівкульних зв'язків).
- Синхронізація роботи півкуль.
- Розвиток дрібної моторики.
- Розвиток здібностей.
- Розвиток пам'яті, уваги.
- Розвиток мовлення.
- Розвиток мислення.
- Усунення дислексії і дисграфії.

Метод кінезіологічної корекції покращує у дитини пам'ять, увагу, мовлення, процеси письма і читання, просторові уявлення, дрібну і загальну моторику, знижує стомлюваність, підвищує здатність до довільного контролю. Заняття повинні проводитися систематично в спокійній, доброзичливій обстановці. Важливо точне виконання кожної вправи, тому необхідно індивідуально навчити кожного учня. Виконання кінезіологічних вправ можливо як вдома з батьками, так і на предметних уроках або на спеціальних заняттях. Заняття починаються з вивчення вправ, які поступово ускладнюються, і збільшується обсяг виконуваних завдань.

Для перевірки рівня розвитку пізнавальних процесів було проведено дослідження розвитку когнітивної сфери дітей старшого дошкільного віку за допомогою таких методик: «Знайди квадрат» (зорове сприйняття), «Пиши кружечками» (слухове сприйняття), «Заучування 10 слів» (слухова пам'ять), «Упізнай фігуру» (зорова пам'ять), «Обведи контур» (наочно-діюче мислення), «Четвертий зайвий» (образно – логічне мислення), методика дослідження словесно – логічного мислення, «Володіння зв'язним мовленням», «Звуковий аналіз слів». «Коректурна проба» (розвиток уваги) [7].

У дослідженні прийняло участь 15 дітей.

По результатам дослідження пізнавальної сфери ми отримали такі данні: увага, низькі результати отримали 7 дітей – 47%; слухове сприйняття низькі

результати у 9 дітей – 60%; мислення 4 дитини – 27%; пам'ять – 6 дітей – 40%, звуковий аналіз слова 8 дітей – 53%, володіння зв'язним мовленням низькі результати у 9 дітей – 60%.

З кожним роком з'являється все більше дітей з проблемами у розвитку когнітивної сфери. Тому саме розвиток когнітивної сфери є важливою складовою підготовки дитини до шкільного навчання.

Тож для того, щоб розвинути пізнавальну сферу батькам потрібно систематично займатися з дитиною, та дотримуватися певних рекомендацій.

Рекомендації для батьків направлені на розвиток когнітивної сфери дітей старшого дошкільного віку:

- Заохочуйте ініціативу дитини, стимулюйте інтерес пізнання навколишнього світу, заохочуйте бажання дізнаватись щось нове та цікаве;

- Знайте дитину з навколишнім світом за допомогою виконання простих завдань: здогадатись (як зібрати із частин ціле?, або повторити щось за зразком), порівняти (великий, маленький, довгий, короткий і т.д.), встановити зв'язки (у кімнаті сніг тане, бо тут тепло, вологий пісок краще ліпиться), узагальнити;

- Повторюйте задачі, та декілька разів роз'яснюйте умови та послідовність дій;

- Вчіть дитину міркувати самостійно, та робити власні висновки;

- Розвивайте мовлення дитини в будь-якій розумовій діяльності;

- Не робіть за дитину те, що вона може зробити самостійно, не стримуйте ініціативу;

- Не обмежуйте і не регламентуйте творчу діяльність;

- Формуйте у дитини позитивну оцінку власної діяльності;

- Частіше звертайтеся до минулого досвіду дитини;

- Більше розмовляйте із дитиною на різні теми;

- Менше вмикайте дитині телевізор і комп'ютер;

- Розповідайте дитині казки, читайте книжки;

- Більше проводьте часу з дитиною, гуляйте та розмовляйте;

- Використовуйте в спілкуванні з дитиною ті слова, значення яких їй зрозумілі;

- Ставте дитині запитання. Та разом відповідайте на них;

- Вчіть із дитиною вірші, скороговки, мирилки і т.д.;

- Для розвитку стійкості уваги, у кімнаті де проводиться заняття має бути гарне освітлення та комфортна температура повітря, бажано щоб сторонні звуки не відволікали дитину;

- Треба враховувати індивідуальні особливості дитини-хворобливі та втомлені діти більше відволікаються, ніж спокійні й здорові;

- Навчить дитину такого правила: перед тим, як щось зробити, зупинися та зосередься на завданні на 10-20 секунд. Цього часу достатньо щоб та сконцентруватися на завданні та підвищити продуктивність діяльності дитини;
- Розвивайте довільну увагу. Це вид уваги, що виявляється у випадку, коли людина ставить перед собою певні завдання і намагається їх виконати.
- Учть дитину спочатку пояснювати послідовність дій, які будуть виконуватися, а лише потім виконувати завдання);
- Підтримуйте інтерес дитини до оточуючого світу, звертайте увагу на все що оточує дитину; розповідайте про те, що дитина вже знає, та допомагайте зв'язати нову інформацію з минулим досвідом дитини;
- Учть мнемонічним способам запам'ятовування, наприклад вивчити вірш за допомогою малюнків, розказати казку спираючись на певні символи (за допомогою іграшок тварин розказати казку) [5].

Узагальнюючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що розвиток дошкільної освіти та її перехід на новий якісний рівень не може здійснюватися без використання інноваційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку. Враховуючи важливість пізнання світу дитиною та для її інтелектуального розвитку, педагоги закладів дошкільної освіти повинні впроваджувати в освітній процес інноваційні технології, серед яких технології Mind-fitness, що охоплює широкий спектр методів, прийомів, засобів роботи з дошкільниками. Використання наведених технологій у щоденній роботі вихователів дошкільних закладів є ефективним способом розвитку та формування мислення, пам'яті та зв'язного мовлення дошкільників. Подальші наукові розвідки необхідно спрямувати на дослідження методики використання ейдетики у розвитку мовлення дітей в умовах родинного виховання та розроблення методичних рекомендацій для батьків.

Висновки. Отже, когнітивна сфера особистості дитини забезпечує динамічне відображення його дійсності та перетворення, формування досвіду, побудову моделі світу, регуляцію діяльності. У цій сфері специфічно взаємодіють психічні процеси, забезпечуючи єдиний потік цілісної свідомої відображувальної та перетворювальної продуктивної діяльності. Не дивлячись на те, що інтерес до когнітивної сфери особистості дитини дошкільного віку виник в 60-ті роки минулого століття, досі вивчення цієї проблеми є мало розробленою як в теоретичному, так і в практичному аспекті, що і становить перспективу подальших досліджень.

Література:

1. Ватаманюк Г. Інтелектуальна гра як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності старших дошкільників та молодших школярів. Початкова школа. 2008. №6. С. 40-43.
2. Гриценко О.В., Кудря О.П. Гімнастика для мозку. Гармонійний розвиток півкуль головного мозку. Система розвитку інтелекту для дітей від 4 до 8 років. Київ, 2019. 86 с.
3. Даниленко Н. Розвиток пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку. Управління школою. 2005. №22–24. С. 15–16.

4. Жижко Т. Ігрові методи навчання – передумова інтелектуального розвитку особистості. Рідна школа. 2002. № 6. С. 72-73.

5. Підлипняк І. Ю., Дука Т. М. Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020. С. 40–43 DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.73-2.09>

6. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія. К. : «Просвіта», 2001. С 281 – 377.

7. Чуб Н.В. Ігри упродовж дня. Вправи на розвиток у дошкільників пам'яті, уваги, мислення, уяви дитини. Х.: Веста, 2007. 176 с.

References:

1. Vatamaniuk, H. (2008). Intelektualna hra yak zasib aktyvizatsii navchalno-piznavalnoi diialnosti starshykh doshkilnykiv ta molodshykh shkoliariv [An intellectual game as a means of activating the educational and cognitive activity of older preschoolers and younger schoolchildren]. *Pochatkova shkola – Elementary School*, 6, 40-43 [in Ukrainian].

2. Hrytsenko, O.V., & Kudria, O.P. (2019). Himnastyka dlia mozku. Harmoniinyi rozvytok pivkul holovnoho mozku. Systema rozvytku intelektu dlia ditei vid 4 do 8 rokiv [Gymnastics for the brain. Harmonious development of the cerebral hemispheres. Intelligence development system for children from 4 to 8 years old]. Kyiv [in Ukrainian].

3. Danylenko, N. (2005). Rozvytok piznavalnoi aktyvnosti u ditei starshoho doshkilnoho viku [Development of cognitive activity in children of older preschool age]. *Upravlinnia shkoloiu – School management*, 22–24, 15–16 [in Ukrainian].

4. Zhyzhko, T. (2002). Ihrovi metody navchannia – peredumova intelektualnoho rozvytku osobystosti [Game methods of learning are a prerequisite for the intellectual development of the individual]. *Ridna shkola – Native school*, 6, 72–73 [in Ukrainian].

5. Pidlypniak, I. Yu., & Duka, T. M. (2020). Intelektualnyi rozvytok ditei doshkilnoho viku v umovakh suchasnoho zakladu doshkilnoi osvity [Intellectual development of preschool children in the conditions of a modern preschool education institution]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU*, 40–43 DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.73-2.09> [in Ukrainian].

6. Skrypchenko, O.V. (2001). Vikova ta pedahohichna psykholohiia [Age and pedagogical psychology]. Kyiv: «Prosvita» [in Ukrainian].

7. Chub, N.V. (2007). Ihry uprodovzh dnia. Vpravy na rozvytok u doshkilnykiv pam'iaty, uvahy, myslennia, uiavy dytyny [Games throughout the day. Exercises for the development of preschoolers' memory, attention, thinking, imagination]. Kharkiv: Vesta [in Ukrainian].